

19. OKRUGLI STOL

za knjižnične usluge za osobe s invaliditetom i osobe s posebnim potrebama

**KNJIŽNIČNE USLUGE ZA OSOBE S
TEŠKOĆAMA ČITANJA KOJE IMAJU
POREMEĆAJ POZORNOSTI S
HIPERAKTIVNOŠĆU (ADHD)**

19. okrugli stol za knjižnične usluge za osobe s invaliditetom i osobe s posebnim potrebama

Knjižnične usluge za osobe s teškoćama čitanja koje imaju poremećaj pozornosti s hiperaktivnošću (ADHD)

– knjižica sažetaka –

Hrvatsko knjižničarsko društvo
Zagreb
2023.

Knjižnične usluge za osobe s teškoćama čitanja koje imaju poremećaj pozornosti s hiperaktivnošću (ADHD)

19. okrugli stol za knjižnične usluge za osobe s invaliditetom i osobe s posebnim potrebama

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 22. 9. 2023.

Organizator

Hrvatsko knjižničarsko društvo

Komisija za knjižnične usluge za osobe s invaliditetom i osobe s posebnim potrebama

Komisija za narodne knjižnice

Suorganizatori

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

Knjižnice grada Zagreba

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Filozofski fakultet Osijek

NAKLADNIK

Hrvatsko knjižničarsko društvo

ZA NAKLADNIKA

Jasenska Pleško

UREDILA I OBLIKOVALA

Vlasta Šolc

UREDNIŠTVO

Snježana Ercegovac

Maela Rakočević Uvodić

Ira Tuzlančić

PRIJEVOD

Jasna Turković

LEKTURA

Snježana Ercegovac

OBLIKOVANJE OMOTA

Monika Rastovac

ISBN 978-953-8176-25-8

PROGRAM

9:30 Prijava sudionika uz osvježenje

10:00 Pozdravni govori

POZVANA IZLAGANJA (moderatorica: dr. sc. Dijana Sabolović-Krajina, knjižničarska savjetnica)

10:20 izv. prof. dr. sc. Daniela Cvitković (Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu)

Karakteristike osoba s ADHD poremećajem

10:40 izv. prof. dr. sc. Marina Đuranović (Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu)

Izazovi odgoja i obrazovanja djece s ADHD-om

11:00 Marko Ferek, predavač i autor (*Buđenje* – udruga za razumijevanje ADHD-a)

ADHD izvan okvira i Play Attention

11:20 Ana Budimir, psihologinja (Dječji vrtić Četiri rijeke, Karlovac)

ADHD u djece predškolske dobi

11:40 Matea Vuković, edukacijska rehabilitatorica (Udruga DYXY)

Uloga edukacijskog rehabilitatora u podršci učenicima s ADHD-om u primarnom obrazovanju

12:00 Oyeronke Adebayo, knjižničarka (Knjižnica Sveučilišta Covenant, Ota, Nigerija)

Uključivanje isključenih – uloga knjižničara u zadovoljavanju informacijskih potreba osoba s ADHD-om

12:30 Pitanja

12:45 Pauza 30 min

PRIMJERI DOBRE PRAKSE (moderatorica: dr. sc. Ljiljana Sabljak, knjižničarska savjetnica)

13:15 Patricija Husajina, knjižničarka (OŠ Tomaša Goričanca, Mala Subotica)

Poticanje pažnje i mentalne ravnoteže u funkciji integriranog pristupa za učenike s poremećajem pažnje na primjeru radionice financijske pismenosti

13:25 Tijana Živko, knjižničarka (Gradska knjižnica i čitaonica Pula)

Svladavanje izazova čitanja: kako naše *Vježbe čitanja* pomažu i djeci s ADHD-om

13:35 Gordana Gregurović Petrović, knjižničarka savjetnica, Renata Cesarec-Topolovec, edukacijska rehabilitatorica (Osnovna škola Augusta Cesarca, Krapina)

Poticanje čitanja u učenika s poremećajem pozornosti s hiperaktivnošću (ADHD-om) u inkluzivnom odgoju i obrazovanju u školskoj knjižnici

13:45 Alisa Šehić, odgajateljica (Centar za odgoj i obrazovanje Dubrava), Nikolina Štrbac, knjižničarka (Knjižnice grada Zagreba – Knjižnica Staglišće), Maja Zubčić Peleski, knjižničarka (Knjižnice grada Zagreba – Knjižnica Staglišće)

Knjižnica za sve – suradnja s Centrom za odgoj i obrazovanje Dubrava

13:55 RASPRAVA I ZAKLJUČCI (moderatorica: Dunja Marija Gabriel, knjižničarska savjetnica)

PROGRAMME

9:30 Registration

10:00 Opening words

KEYNOTE SPEAKERS (moderator: Dijana Sabolović-Krajina, Ph.D., library advisor)

10:20 Daniela Cvitković, Ph. D., associate professor (University of Zagreb Faculty of Education and Rehabilitation Sciences)

Characteristics of persons with ADHD

10:40 Marina Đuranović, Ph. D., associate professor (University of Zagreb Faculty of Teacher Education)

Challenges of raising and educating children with ADHD

11:00 Marko Ferek, speaker and author (Buđenje – organisation for understanding ADHD)

Out of the box ADHD and Play Attention

11:20 Ana Budimir, psychologist (Kindergarten Četiri rijeke, Karlovac)

ADHD in preschool children

11:40 Matea Vuković, educational rehabilitation specialist (DYXY Association)

Role of educational rehabilitator in supporting pupils with ADHD in primary education

12:00 Oyeronke Adebayo, librarian (Center for Learning Resources, Covenant University Ota, Nigerija)

Including the Excluded: the Role of Librarians in Meeting the Information Needs of Persons with ADHD

12:30 Q & A

12:45 Break

GOOD PRACTICE (moderator: Ljiljana Sabljak, Ph.D., Library Advisor)

13:15 Patricija Husajina, librarian (Tomaš Goričanec Primary School, Mala Subotica)

Stimulating attention and mental balance by using integrated approach for pupils with attention deficit disorder on the example of financial literacy workshop

13:25 Tijana Živko, librarian (Pula City Library and Reading Room)

Coping with reading difficulties: How our Reading Exercises help children with ADHD

13:35 Gordana Gregurović Petrović, library advisor, Renata Cesarec-Topolovec, educational rehabilitation specialist (August Cesarec Primary School, Krapina)

Encouraging reading in pupils with attention deficit / hyperactivity disorder (ADHD) in inclusive education in school library

13:45 Alisa Šehić, kindergarten teacher (Dubrava Educational Centre), Nikolina Štrbac, librarian (Zagreb City Libraries – Staglišće Library), Maja Zubčić Peleski, librarian (Zagreb City Libraries – Staglišće Library)

Library for All – collaboration with Dubrava Educational Centre

13:55 DISCUSSION AND CONCLUSIONS (moderator: Dunja Marija Gabriel, library advisor)

Karakteristike osoba s ADHD poremećajem

Daniela Cvitković

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu / University of Zagreb
Faculty of Education and Rehabilitation Sciences

daniela.cvitkovic@erf.unizg.hr

Sažetak

Cilj je izlaganja protumačiti obilježja ADHD poremećaja zbog kojih osobe s ADHD-om mogu imati poteškoće u čitanju. ADHD je jedan od najčešćih neurorazvojnih poremećaja, prisutan u djece, adolescenata, ali i odraslih osoba. Obuhvaća simptome poremećaja pažnje (primjerice, nemogućnost usmjeravanja pozornosti na zadatak duže vrijeme, distraktibilnost i dr.), hiperaktivnosti (primjerice, stalno vrpoljenje, meškoljenje tijekom sjedenja, pretjerana motorička aktivnost i dr.) i impulzivnosti (nemogućnost odgode zadovoljenja potreba, reagiranje bez razmišljanja i dr.). Ti simptomi prisutni su kontinuirano i mnogo češće nego u drugih osoba te nepovoljno utječu na funkcioniranje u svim aspektima života – na učenje, praćenje nastave, školski uspjeh, radno funkcioniranje, svakodnevne rutine, odnose i dr.

Osim ovih simptoma osobe mogu imati poteškoće s radnim pamćenjem, brzinom obrade informacija i samoregulacijom, što također pridonosi poteškoćama koje mogu imati tijekom čitanja te utječe na postizanje čitalačke fluentnosti, razumijevanje pročitanog i motivaciju za čitanje. Istraživanja pokazuju kako dvadeset do trideset posto osoba s ADHD-om ima i specifične teškoće čitanja, tj. disleksiju, te se suočavaju s još većim poteškoćama u čitanju. Nerazumijevanje poremećaja, razloga poteškoća u funkcioniranju i nedovoljna podrška mogu rezultirati sekundarnim teškoćama poput anksioznosti, depresivnosti, usamljenosti i problema u odnosima s okolinom (primjerice, izolacija, izloženost nasilju i dr.), što dodatno nepovoljno utječe na funkcioniranje i kvalitetu života. Razumijevanje obilježja ADHD poremećaja može pomoći stručnjacima u senzibiliziranju za potrebe osoba s ADHD-om, u osmišljavanju građe lagane za čitanje, motiviranju za čitanje i ostalim načinima pružanja podrške u čitanju osobama s ADHD-om.

Ključne riječi: ADHD, hiperaktivnost, impulzivnost, podrška u čitanju, poremećaj pažnje, teškoće čitanja

Životopis

Izv. prof. dr. sc. Daniela Cvitković od 2014. nositeljica je jednog kolegija na preddiplomskom studiju Rehabilitacija te dvaju kolegija na diplomskom studiju

Edukacijska rehabilitacija na Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, na kojemu je zaposlena od kraja 2003. godine. Doktorsku disertaciju obranila je 2010. godine. Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirala je psihologiju 2002. godine. Znanstveni, stručni i nastavni interes usmjerila je na inkluziju djece i mladih s teškoćama učenja i ADHD poremećajem. Autorica je više od 40 znanstvenih radova te redovito sudjeluje na međunarodnim znanstvenim i stručnim skupovima. Voditeljica je Kabineta za razvojnu procjenu i podršku u Nastavno-kliničkom centru Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta. Dosad je provela niz edukacija s temom ADHD-a i teškoća učenja.

Characteristics of persons with ADHD

Abstract

The aim of the presentation is to explain the particularities of ADHD which may cause reading difficulties in persons with ADHD. ADHD is one of the most common neurodevelopmental disorders, present in children, adolescents, as well as adults. It encompasses symptoms of attention disorders (such as the inability to focus attention on a task for a longer period of time, distractibility, etc.), hyperactivity (such as constant fidgeting, squirming while seated, excessive motoric activity, etc.), and impulsivity (the inability to postpone fulfilment of needs, thoughtless reactions, etc.). These symptoms are present continuously and much more frequently than they are in other persons and have an adverse effect on functioning in all aspects of life - on studying, following classes, academic success, functioning at work, daily routines, relationships, etc.

In addition to these symptoms, persons can have difficulties with work memory, information processing speed, and self-regulation, which also contributes to the difficulties they may have with reading and affects reaching reading fluency, reading comprehension, and motivation to read. Studies show that twenty to thirty percent of persons with ADHD also have specific reading disorders, i.e., dyslexia, and encounter even greater reading difficulties.

The lack of understanding of the disorder and the reasons behind the functioning difficulties as well as insufficient support may result in secondary difficulties such as anxiety, depression, loneliness, and relationship issues with the environment (such as, isolation, exposure to violence, etc.), which has an additional negative impact on functioning and quality of life. Understanding the ADHD characteristics can help the experts in sensitising for the needs of persons with ADHD, in creating easy-to-read texts, in motivating reading, and in providing other forms of reading support to persons with ADHD.

Keywords: ADHD, hyperactivity, impulsivity, reading support, attention deficit, reading difficulties

Biography

Assoc. Prof. Daniela Cvitković, PhD has, since 2014, been the course coordinator of one course at the undergraduate studies of rehabilitation and two courses at the graduate studies of educational rehabilitation at the University of Zagreb Faculty of Education and Rehabilitation Sciences, where she has been employed since the end of 2003. She defended her doctoral thesis in 2010. She graduated in psychology from the University of Zagreb Faculty of Humanities and Social Sciences 2002. She directed her research, professional, and teaching interests towards the inclusion of children and youth with learning difficulties and ADHD. She authored more than 40 research papers and regularly participates in international scientific and professional congresses. She is the head of the Developmental Assessment and Support Unit at the Teaching and Clinical Centre of the Faculty of Education and Rehabilitation Sciences. She has conducted a series of educations on the topic of ADHD and learning difficulties.

Izazovi odgoja i obrazovanja djece s ADHD-om

Marina Đuranović

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu / University of Zagreb Faculty of Teacher Education

marina.duranovic@ufzg.hr

Sažetak

Posljednjih nekoliko godina broj djece kojoj se dijagnosticira deficit pažnje/hiperaktivni poremećaj (ADHD) u znatnom je porastu. Uz ovaj poremećaj povezuju se nepažnja, nemir, impulzivnost. Hiperaktivno je dijete brzopleto, stalno u pokretu, teško slijedi upute, ne sluša kad mu se govori, povodi se za drugom djecom koja stvaraju probleme. Djetetu rođenom s ovim poremećajem mnogo je teže normalno rasti i razvijati se. Ono ima poteškoća u gotovo svim domenama funkcioniranja: obiteljskoj, vrtićkoj, školskoj. Te poteškoće osobito su izražene i vidljive u njegovu emocionalnom i socijalnom funkcioniranju. Odgoj i obrazovanje hiperaktivnog djeteta veliki je izazov koji traži beskrajno strpljenje, samokontrolu, dosljednost, požrtvovnost i mnogo

ljubavi. Zbog burnih i neprimjerenih reakcija hiperaktivno dijete vršnjaci vrlo često izoliraju i odbacuju. Kako bi u svakodnevnom životu što uspješnije funkcioniralo, dijete treba razumijevanje, potporu i pomoć kompetentnih odraslih, ponajprije roditelja, odgojitelja i učitelja. Upravo stoga, preventivni programi usmjereni na djecu s ADHD-om kao ciljne skupine uglavnom imaju djecu i roditelje, ali se u novije vrijeme takvi programi namjenjuju i odgojiteljima i učiteljima. Za ovaj poremećaj još uvijek nije pronađen lijek, no postoje različite terapijske tehnike koje mogu ublažiti njegove simptome.

Djeca s ADHD-om, osim teškoća, imaju i brojne pozitivne osobine, snage i sposobnosti. Pojedinci znaju biti iznimno kreativni, ekološki osviješteni, povezani s prirodom, dobronamjerni i susretljivi.

Ključne riječi: deficit pažnje/hiperaktivni poremećaj, dijete, obitelj, škola, vrtić

Životopis

Marina Đuranović od 2019. u zvanju je izvanredne profesorice na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, na kojemu je zaposlena od 2014. godine. Nositeljica je i izvoditeljica kolegija: Opća pedagogija, Školska pedagogija, Povijest pedagogije i školstva te Didaktika.

Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 2012. godine završila je poslijediplomski znanstveni studij Pedagogije i doktorirala s temom Utjecaj vršnjaka na rizično socijalno ponašanje učenika. Godine 2006. na istom je fakultetu završila poslijediplomski znanstveni studij Pedagogije i magistrirala s temom Kurikulum pedagoške kompetencije učitelja.

Koautorica je dviju knjiga: Dijete, odgoj i obitelj (2020.) i Odgoj i obrazovanje – iz teorije u praksu (2019.).

Aktivno sudjeluje na domaćim i međunarodnim konferencijama. Objavila je više od pedeset znanstvenih i stručnih radova. Recenzentica je brojnih domaćih i stranih časopisa. Uže područje njezinih interesa obuhvaća slobodno vrijeme djece i mladih, rizična socijalna ponašanja mladih te dijete u obiteljskom i školskom kontekstu.

Challenges of raising and educating children with ADHD

Abstract

The number of children diagnosed with attention deficit/hyperactivity disorder (ADHD) has increased significantly in recent years. This disorder is connected to inattention, restlessness, impulsivity. A hyperactive child is reckless, constantly moving, has difficulty following instructions, does not listen when spoken to, follows other children who are disruptive. It is much more difficult

for a child born with this disorder to grow and develop normally. Such children have difficulties in almost all domains of functioning: family, kindergarten, school. These difficulties are especially prominent and visible in their emotional and social functioning. Raising and educating a hyperactive child is a great challenge which requires endless patience, self-control, consistency, dedication, and a lot of love. Because of their turbulent and inappropriate reactions, hyperactive children are very often isolated and rejected by their peers. To function as successfully as possible in everyday life, children need understanding, support, and help from competent adults, foremost of parents, educators, and teachers. For that exact reason, the preventive programmes focused on children with ADHD usually have children and parents as target groups, but, recently, such programmes have also become aimed at both educators and teachers. A cure for this disorder has not been found yet, but there are various therapeutic methods which can alleviate its symptoms. Children with ADHD, in addition to difficulties, have numerous positive personality traits, strengths, and abilities. Individuals can be extremely creative, ecologically aware, connected to nature, good natured, and friendly.

Keywords: attention deficit/hyperactivity disorder, child, family, school, kindergarten

Biography

Since 2019, Marina Đuranović has held the title of Associate Professor at the University of Zagreb Faculty of Teacher Education, where she has been employed since 2014. She is the course coordinator and lecturer of the General Pedagogy, School Pedagogy, History of Pedagogy and Education, and Didactics courses.

She completed a postgraduate doctorate study programme of pedagogy at the University of Zagreb Faculty of Humanities and Social Sciences in 2012 and obtained a doctorate with the thesis titled Peer Impact on Risky Social Behaviour of Pupils. In 2006 she completed a postgraduate master study programme of Pedagogy at the same Faculty with the thesis Curriculum of Teacher Pedagogical Competences.

She coauthored two books: *Child, Raising, and Family* (2020) and *Raising and Education - from Theory to Practice* (2019). She actively participates in national and international conferences. She has published more than 50 research and professional papers. She is a reviewer of numerous national and foreign journals. Her special interests encompass leisure time of children and youth, risky social youth behaviours, and the child in the family and school context.

ADHD izvan okvira i Play Attention

Marko Ferek

Buđenje – udruga za razumijevanje ADHD-a / Buđenje – organisation for understanding ADHD

budjenje@gmail.com

Sažetak

ADHD (deficit pažnje/hiperaktivni poremećaj) danas je najčešći zdravstveni i psihološki razvojni poremećaj koji je prisutan u djece i odraslih. Zastupljen je u tri do osam posto školske djece čija ponašanja vidno izlaze iz uobičajenih okvira. Glavni su simptomi nepažnja, hiperaktivnost i impulzivnost. Djeca s ADHD-om često budu prepoznata kao „zločesta“, „neodgojena“ i „lijena“, a pravim pristupom zapravo se otkriva da su izrazito znatiželjna, maštovita i puna energije. Pitanje koje se sve češće postavlja jest treba li djecu prilagođavati sustavu ili ipak obrazovni sustav prilagoditi potrebama djece. Na predavanju će se govoriti o drukčijem funkcioniranju osoba s ADHD-om te o nefleksibilnosti obrazovnog sustava.

Play Attention pomaže pojedincu – djetetu ili odrasloj osobi – da uvidi svoj potencijal u kontroli pažnje i ponašanja te da ga u velikoj mjeri i poboljša. Kao vodeća tehnologija u edukativnim, kognitivnim i bihevioralnim intervencijama u osoba s ADHD-om, Play Attention razvija održavanje pažnje, pospješuje ignoriranje ometajućih sadržaja (distraktora), razvija vještine pamćenja, pospješuje završavanje zadataka i razvija vještine organiziranja. Rezultat je toga i povećanje uspjeha u školi i na radnom mjestu, povećano samopoštovanje te veće zadovoljstvo životom.

Ključne riječi: ADHD, hiperaktivni sanjari, obrazovni sustav, Play Attention

Životopis

Marko Ferek međunarodno je priznati predavač o ADHD-u i kreativnosti, koji je održao stotine predavanja diljem svijeta. Autor je knjige uspješnice Hiperaktivni sanjari – bolji, lošiji, drugačiji, koja je prevedena na mađarski i engleski jezik. Osnivač je udruge Buđenje, udruge za razumijevanje ADHD-a, koja broji najveću mrežnu zajednicu u Hrvatskoj i susjednim zemljama. Bio je dopredsjednik međunarodne organizacije ADHD Europe od 2018. do 2021. godine. Izvršni je direktor u Neuro Techu, tvrtki koja se bavi distribucijom biofeedback tehnologije Play Attention u Hrvatskoj, Sloveniji i susjednim zemljama. Gostovao je u mnogim TV i radijskim emisijama, na TEDx-u te u časopisima i novinama.

Out of the box ADHD and Play Attention

Abstract

ADHD (attention deficit/hyperactivity disorder) is currently the most common health and psychological developmental disorder present in children and adults. It occurs in three to eight percent of school children whose behaviour clearly falls outside the usual framework. The main symptoms are inattention, hyperactivity, and impulsivity. Children with ADHD are often characterised as “naughty”, “rude”, and “lazy”, but the right approach actually reveals that they are extremely curious, imaginative, and full of energy. The question that increasingly arises is whether the children should be adapted to the system or the educational system should be adapted to the needs of the children. The lecture will present the different functioning of persons with ADHD and the inflexibility of the education system.

Play Attention helps the individuals – child or adult – to recognise and significantly improve their potential in controlling attention and behaviour. As the leading technology in educational, cognitive, and behavioural interventions in persons with ADHD, Play Attention develops focus maintenance, facilitates ignoring distractions (distractors), develops memory skills, facilitates task completion, and develops organisational skills. This results in an increase in school and workplace success, increased self-esteem, and greater life satisfaction.

Keywords: ADHD, hyperactive dreamers, educational system, Play Attention

Biography

Marko Ferek is an internationally renowned lecturer on ADHD and creativity, who has delivered hundreds of lectures around the world. He is the author of the best-selling book *Hyperactive Dreamers – Better, Worse, Different*, which has been translated into Hungarian and English. He is the founder of Buđenje (Engl. Awakening), an organisation for understanding ADHD, which has the largest network community in Croatia and neighbouring countries. He was the vice president of the ADHD Europe international organisation from 2018 to 2021. He is the executive director of Neuro Tech, a company which distributes Play Attention, a biofeedback technology, in Croatia, Slovenia, and neighbouring countries. He has appeared on many TV and radio shows, on TEDx, and in magazines and newspapers.

ADHD u djece predškolske dobi

Ana Budimir

Dječji vrtić Četiri rijeke, Karlovac / Kindergarten Četiri rijeke, Karlovac
rupcic.ana@gmail.com

Sažetak

ADHD (deficit pažnje/hiperaktivni poremećaj) neurobihevioralni je razvojni poremećaj čije je najupečatljivije obilježje poteškoća kontroliranja vlastitog ponašanja. Poremećaj obuhvaća povećanu motoričku aktivnost koja je praćena neadekvatno razvijenom i lako otklonjivom pažnjom te naglim, nepredvidljivim i impulzivnim reakcijama. Simptomi ADHD-a mogu se početi pojavljivati već u ranom djetinjstvu, no u djece predškolske dobi mogu nalikovati na ponašanja koja su uobičajena za tu dob, poput nemogućnosti usredotočivanja, hiperaktivnosti i impulzivnih pokreta i ponašanja. Ipak, u djece kojoj poslije bude dijagnosticiran ADHD, ova ponašanja već u ranoj dobi mogu biti primjetno intenzivnija i ometajuća.

S obzirom na to da ponašanja koja su ujedno i simptomi ADHD-a mogu biti uobičajena u vrtićkoj dobi, dijagnozu poremećaja nije poželjno postavljati prije četvrte ili pete godine, a prema nekim stručnjacima ne prije polaska u školu, što je najbolja okolina za provjeru djetetovih mogućnosti samokontrole. No problemi s nedovoljnom inhibicijom (hiperaktivnost i impulzivnost) pojavljuju se već u dobi od tri do četiri godine, dok se problemi povezani s nepažnjom pojavljuju kasnije, s pet do sedam godina.

Općenito gledajući, što je dijete mlađe, to je teže postaviti pouzdanu dijagnozu – potrebno je razlikovati normalne razvojne faze ili nešto teži djetetov temperament od specifičnosti poremećaja. U vrtićkom okruženju neki od pokazatelja mogućeg ADHD-a jesu: motorički nemir, brza promjena aktivnosti, skakanje s jedne aktivnosti na drugu, a da se pritom ne završi s prvom aktivnosti, izražena nespretnost, kasnije usvajanje aktivnosti svakodnevnog života, teškoće sa spavanjem i hranjenjem, nizak prag tolerancije na frustraciju. Pritom je važno da se takva ponašanja javljaju u barem dvije okoline, primjerice u vrtiću i kod kuće, te da traju dulje od šest mjeseci.

Za uspješno nošenje s ADHD-om vrlo je važna rana intervencija te rehabilitacijski i psihoterapijski tretman, podrška roditeljima te podrška i edukacija odgojitelja u vrtiću.

Ključne riječi: deficit pažnje/hiperaktivni poremećaj, dijete, predškolska dob, vrtić

Životopis

Ana Budimir zaposlena je kao stručni suradnik psiholog u Dječjem vrtiću Četiri rijeke u Karlovcu. Od srpnja 2019. godine obnaša funkciju predsjednice Društva psihologa Karlovac i članice upravnog odbora Hrvatskoga psihološkog društva. Tijekom rada u vrtiću završila je nekoliko edukacija, između ostaloga, edukaciju za voditelja UNICEF-ovih radionica za roditelje Rastimo zajedno, radionicu Baby fitness, edukaciju Baby signs te edukaciju za voditelja predškolskog CAP programa.

Od siječnja 2007. godine radi kao psiholog u dječjem vrtiću (najprije Dječji vrtić Karlovac, a nakon osnutka Dječji vrtić Četiri rijeke). Prije završetka studija psihologije godinu dana honorarno je radila u Psihijatrijskoj bolnici Vrapče, na Odjelu za opću i forenzičku psihijatriju i opću psihopatologiju, nakon čega se zapošljava u Domu za odgoj djece i mladeži Karlovac, u kojemu je, na radnom mjestu psihologa, provela gotovo punih pet godina.

Godine 1994. upisala je studij psihologije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Kao redovni student navedenog fakulteta, sa željom i interesom za stjecanjem dodatnih znanja, nakon dvije godine studiranja paralelno upisuje i Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, smjer poremećaja u ponašanju.

Dobitnica je Zahvalnice Hrvatske psihološke komore za zasluge i doprinos u kriznom volontiranju na Mreži telefona za psihološku pomoć HPK-HPD u 2020. godini, Društvenog priznanja Marulić: Fiat Psychologia za iznimno vrijedan doprinos razvitku i promicanju hrvatske primijenjene psihologije te Zahvalnice za iskazanu humanost i solidarnost prema stanovništvu potresom pogođenih područja Hrvatskog Crvenog križa.

ADHD in preschool children

Abstract

ADHD (attention deficit/hyperactivity disorder) is a neurobehavioral developmental disorder, whose most prominent characteristic is the difficulty of controlling one's own behaviour. The disorder includes heightened motoric activity accompanied by inadequately developed and easily averted attention as well as sudden, unpredictable, and impulsive reactions. The ADHD symptoms may begin to occur in early childhood; however, the symptoms in preschool children may resemble common behaviours for that age, such as inability to focus, hyperactivity, and impulsive movement and behaviours. Nonetheless, in children who later get diagnosed with ADHD these behaviours may be noticeably more intense and disruptive from an early age.

Considering that behaviours which are also ADHD symptoms can be common in kindergarten-age children, diagnosing the disorder is not recommended before the age of four or five, with some experts advising not to do so before

starting school, which is the best environment to check the child's self-control abilities. However, the problems with insufficient inhibition (hyperactivity and impulsivity) occur as early as three to four years of age, while the problems connected to inattention occur later on, from five to seven years of age.

Generally speaking, the younger the child, the more difficult it is to reliably diagnose – it is necessary to differentiate between normal developmental stages or a more difficult child temperament and the disorder characteristics. In a kindergarten environment some indicators of possible ADHD are motoric restlessness, rapid change of activities, switching from one activity to another without completing the first activity, pronounced clumsiness, delayed adoption of daily activities, sleeping and eating difficulties, low frustration tolerance. Additionally, it is important that such behaviours occur at least at two environments, for example at the kindergarten and at home, and that they last longer than six months.

For successful handling of ADHD, early intervention is very important as well as rehabilitation and psychotherapy treatment, support to parents, and support and education of kindergarten teachers.

Keywords: attention deficit/hyperactivity disorder, child, preschool age, kindergarten

Biography

Ana Budimir is employed as an expert associate psychologist in the Četiri Rijeke Kindergarten in Karlovac. Since July 2019, she has held the position of the president of the Karlovac Society of Psychologists and the position of the management board member of the Croatian Psychological Society.

During her employment at the Kindergarten, she has completed several educations, amongst others, training for coordinators of the UNICEF workshops for parents Let's Grow Together, Baby Fitness workshop, and training for coordinators of the preschool CAP programme.

Since January 2007, she has worked as a kindergarten psychologist (first in Karlovac Kindergarten, and then, after its opening, in Četiri Rijeke Kindergarten). Prior to completing her studies of psychology, she had held a contractual job at the Vrapče University Psychiatric Hospital Department of General and Forensic Psychiatry and General Psychopathology for one year, after which she was as a psychologist at the Karlovac Children and Youth Care Centre for almost five years.

In 1994 she enrolled in Psychology Studies at the University of Zagreb Faculty of Humanities and Social Sciences. As a 3rd-year full-time student of the abovementioned Faculty, with the desire and interest to acquire additional

knowledge, she also enrolled in Behavioural Disorders Studies at the University of Zagreb Faculty of Education and Rehabilitation Sciences.

She was awarded the Croatian Psychological Chamber Commendation for merit and contribution to crisis volunteering at the Croatian Psychological Chamber-Croatian Psychological Society psychological helpline, the Marulić: Fiat Psychologia Public Recognition for an extremely valuable contribution to the development and promotion of Croatian applied psychology, and the Croatian Red Cross Commendation for humanitarianism and solidarity towards the earthquake-affected population.

Uloga edukacijskog rehabilitatora u podršci učenicima s ADHD-om u primarnom obrazovanju

Matea Vuković

Udruga DYXY / DYXY Association

dyxyudruga@gmail.com

Sažetak

Cilj je izlaganja prikazati ulogu edukacijskih rehabilitatora kao stručnih suradnika u odgoju i obrazovanju s posebnim naglaskom na rad s učenicima s ADHD-om u primarnom obrazovanju. Poremećaj hiperaktivnosti i deficita pažnje kognitivni je i bihevioralni poremećaj. ADHD obuhvaća tri osnovna simptoma, a to su hiperaktivnost, impulzivnost i nepažnja. Osim njih u djece se često pojavljuju razvojne teškoće i problemi u neuropsihološkom i kognitivnom funkcioniranju. Zadaće rehabilitatora obuhvaćaju poticanje adaptivnog potencijala i funkcioniranja u djece, a dijelom i rad na mijenjanju društvene okoline djece, i to u radu s vršnjacima, roditeljima ili školom. Nadalje, njihova uloga obuhvaća i educiranje učitelja o samoj teškoći i implikacijama na funkcioniranje djeteta, kao i uvođenje odgovarajućih prilagodbi kako bi učenik što uspješnije funkcionirao u svakodnevnim školskim aktivnostima. Razvojna područja na kojima postoje određene teškoće jesu adaptivno ponašanje, motorička koordinacija, jezične sposobnosti, teškoće učenja i samopercepcija, dok poteškoće u neuropsihološkom i kognitivnom funkcioniranju obuhvaćaju intelektualno funkcioniranje, izvršne funkcije, radnu memoriju i osjećaj za vrijeme. Moguće prilagodbe koje se koriste kako bi se učeniku olakšalo jesu oblikovanje kratkih i jasnih zadataka, podjela na manje dijelove, produženo vrijeme rješavanja, usmena provjera znanja i druge. Učenici s ADHD-om često zbog svojih teškoća i nepostojanja adekvatnih prilagodbi nisu u mogućnosti

ostvariti svoj puni potencijal u primarnom obrazovanju. S obzirom na to, istaknuta je potreba za edukacijskim rehabilitatorima u primarnom obrazovanju, kao stručnjacima koji imaju sve kompetencije i potrebna znanja za rad s učenicima s ADHD-om.

Ključne riječi: ADHD, edukacijski rehabilitator, hiperaktivnost, nepažnja, prilagodbe

Životopis

Matea Vuković rođena je 1990. godine u Imotskom. Zvanje magistre primarnog obrazovanja stječe 2019. godine na Sveučilištu u Splitu, a zvanje edukacijskog rehabilitatora na Sveučilištu u Mostaru 2017. godine. Od tada je zaposlena u OŠ „Tin Ujević“ Krivodol kao učitelj rehabilitator. U Udruzi DXYX radi kao stručni suradnik. Poslovna zaduženja obuhvaćaju praćenje realizacije odgojno-obrazovnog rada i unapređivanje cjelovitog odgojno-obrazovnog procesa. Djelokrug rada obuhvaća i suradnju s roditeljima i učiteljima te rad na realizaciji programa stručnog usavršavanja. U svom dosadašnjem radu stekla je iskustvo u planiranju i provedbi projekata te pripremi i provedbi različitih istraživanja. Na nizu projekata radi s djecom i mladima te se aktivno snalazi u radu u digitalnom okružju.

Role of educational rehabilitator in supporting pupils with ADHD in primary education

Abstract

The aim of the presentation is to present the role of educational rehabilitators as expert associates in education with special emphasis on working with pupils with ADHD in primary education. The attention deficit/hyperactivity disorder is a cognitive and behavioural disorder. ADHD has three main symptoms and those are hyperactivity, impulsivity, and inattention. Apart from these, children often experience developmental difficulties and problems in neuropsychological and cognitive functioning. Rehabilitators' tasks include fostering adaptive potential and functioning in children, and, to a degree, also working to change the social environment of children, by working with peers, parents, or school. Furthermore, their role encompasses educating teachers about the disorder and implications on the functioning of the child, as well as introducing appropriate adjustments so that the pupil can function as successfully as possible in everyday school activities. The developmental areas where there are certain difficulties are adaptive behaviour, motor coordination, language skills, learning difficulties, and self-perception, while

the problems in neuropsychological and cognitive functioning include intellectual functioning, executive functions, working memory, and time perception. Possible adjustments to aid the pupil are the designing of short and clear tasks, subdivision into smaller parts, extended solving time, oral examination, and others. Pupils with ADHD are often unable to reach their full potential in primary education due to their difficulties and lack of adequate adjustments. In this regard, the need for educational rehabilitators in primary education is emphasised, as they are the experts who have all the competences and the necessary knowledge for working with pupils with ADHD.

Keywords: ADHD, educational rehabilitator, hyperactivity, inattention, adjustments

Biography

Matea Vuković was born in Imotski in 1990. She obtained her master's degree in primary education in 2019 at the University of Split and in educational rehabilitation at the University of Mostar in 2017. Since then, she has been employed at the Tin Ujević Krivodol Primary School as a teacher rehabilitator. She works at the DXY Association as an expert associate. Her work responsibilities include monitoring the implementation of educational tasks and improving the overall educational process. The scope of her work also includes cooperation with parents and teachers, as well as work on the realisation of professional development programmes. In her work so far, she has gained experience in planning and implementing projects and preparing and conducting various research studies. She works with children and youth on a number of projects and actively navigates working in the digital environment.

Including the Excluded – the role of librarians in meeting the information needs of persons with ADHD

Oyeronke Adebayo

Center for Learning Resources, Covenant University Ota / Knjižnica Sveučilišta Covenant, Ota

oyeronke.adebayo@covenantuniversity.edu.ng

Abstract

This presentation titled “Including the Excluded: the role of librarians in meeting the information needs of persons with ADHD” is an attempt to discuss

issues bordering around people living with ADHD. Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder (ADHD) is a neurodevelopmental disorder characterized by persistent patterns of inattention, impulsivity, and hyperactivity that significantly influence an individual's daily functioning and quality of life.

Individuals with ADHD often struggle with maintaining attention and focus, leading to difficulties in completing tasks, organizing information, and sustaining effort over time. They may exhibit impulsive behaviours, such as acting without thinking, interrupting others, or engaging in risk-taking activities. Hyperactivity symptoms can manifest as restlessness, fidgeting, or excessive talking. These symptoms can vary in severity and may persist into adulthood, although they often present differently in different individuals.

ADHD is not solely limited to attention-related issues but can also affect emotional control and executive processes such as planning, time management, and decision-making. It can also affect performance in school and the workplace, as well as interpersonal interactions. Due to their challenges with balancing everyday obligations and social expectations, people with ADHD may feel more anxiety, frustration, and low self-esteem. This makes it crucial for communities to provide necessary intervention strategies to help this group of people. One major way of providing intervention is to provide a well-stocked public library that will have necessary tools and resources that can aid the learning process of such individuals.

In conclusion, people with ADHD must negotiate a challenging environment of attentional challenges, impulsivity, and hyperactivity. It is imperative to create a more accepting and helpful society that enables people with ADHD to flourish, make the most of their abilities, and get over problems that can impede their personal and professional development by understanding the particular experiences and difficulties faced by those with ADHD.

Keywords: Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD), Communities, Learning Disorder, Library Users, Public Libraries

Biography

Oyeronke Adebayo is a librarian who holds a masters degree in Library and Information Science from the prestigious University of Ibadan, Oyo State Nigeria. She is currently running a PhD program in the same Institution. She has been working diligently as an academic librarian in Covenant University, Ota for the past sixteen (16) years. During these years, she has gained professional experiences and mastered her librarianship profession. She is currently the Head, Technical service unit and is saddled with the

responsibilities of overseeing processing of newly acquired resources in the library and to create finding aids for such resources amongst others.

She is well versed in writing scientific articles that are published in both local and international journals and in book chapters. She has presented several papers in conferences on both local and international platforms such as Edulearn, ICERI and the likes. Her research interests include but are not limited to General Librarianship, reading habits, information needs, bibliotherapy, school library issues and social media usage.

Oyeronke loves relating with children and this has prompted her in writing fiction-based stories for children and young adults though these stories are yet to be published officially.

Uključivanje isključenih – uloga knjižničara u zadovoljavanju informacijskih potreba osoba s ADHD-om

Sažetak

Prezentacija „Uključivanje isključenih – uloga knjižničara u zadovoljavanju informacijskih potreba osoba s ADHD-om“ raspravlja o pitanjima koja se odnose na osobe koje žive s ADHD-om. Poremećaj pozornosti s hiperaktivnošću (ADHD) je neurorazvojni poremećaj karakteriziran stalnim obrascima nepažnje, impulzivnosti i hiperaktivnosti koji značajno utječu na svakodnevicu i kvalitetu života pojedinca.

Pojedinci s ADHD-om često se bore s održavanjem pažnje i fokusa što dovodi do poteškoća u izvršavanju zadataka, organiziranju informacija i ulaganju truda kroz duže vrijeme. Oni mogu manifestirati impulzivna ponašanja kao što su djelovanje bez razmišljanja, prekidanje drugih ili sudjelovanje u rizičnim aktivnostima. Simptomi hiperaktivnosti mogu se manifestirati kao nemir, vrpoljenje ili prekomjerno govorenje. Ti simptomi mogu varirati po težini te mogu ostati prisutni i u odrasloj dobi, iako se često očituju drugačije kod različitih pojedinaca.

ADHD nije ograničen samo na probleme vezane uz pažnju, već može utjecati i na emocionalnu kontrolu i izvršne procese kao što su planiranje, upravljanje vremenom i donošenje odluka. Također može utjecati na uspješnost u školi i na radnom mjestu te na međuljudske interakcije. Zbog poteškoća s balansiranjem svakodnevnih obaveza i društvenih očekivanja, osobe s ADHD-om mogu više patiti od tjeskobe, frustracije i niskog samopouzdanja. Stoga je iznimno važno da zajednice pruže potrebne intervencijske strategije kako bi pomogle toj skupini ljudi. Jedan od glavnih načina pružanja intervencije je osigurati dobro opremljenu javnu knjižnicu koja će imati potrebne alate i materijale koji mogu pomoći takvim pojedincima u procesu učenja.

Zaključno, osobe s ADHD-om moraju navigirati u izazovnom okruženju poremećaja pažnje, impulzivnosti i hiperaktivnosti. Nužno je stvoriti prihvatljivije i korisnije društvo koje osobama s ADHD-om omogućuje uspješnost, maksimalno iskorištavanje njihovih sposobnosti te rješavanje problema koji mogu ugroziti njihov osobni i profesionalni razvoj imajući razumijevanja za specifična iskustva i poteškoće s kojima se suočavaju osobe s ADHD-om.

Ključne riječi: poremećaj pozornosti s hiperaktivnošću (ADHD), zajednice, poremećaj učenja, korisnici knjižnice, javne knjižnice

Biografija

Oyeronke Adebayo je knjižničarka koja je magistrirala knjižničarstvo i informacijske znanosti na prestižnom Sveučilištu Ibadan, Oyo State, Nigerija. Trenutno vodi doktorski studij u istoj ustanovi. Marljivo radi kao sveučilišna knjižničarka na Sveučilištu Covenant, Ota, Nigerija zadnjih šesnaest godina. Tijekom godina stekla je stručna iskustva i usavršavala knjižničarsku struku. Trenutačno je voditeljica Službe nabave i obrade građe i odgovorna je za nadzor obrade nove knjižnične građe te kreiranje pomagala za rad kolega.

Uspješna je u pisanju poglavlja knjiga i znanstvenih članaka koji se objavljuju u domaćim i međunarodnim časopisima. Predstavila je nekoliko radova na konferencijama na lokalnim i međunarodnim platformama kao što su Edulearn, ICERI i dr. Njezini znanstveni interesi, između ostalog, uključuju knjižničarstvo, navike čitanja, potrebe informiranja, biblioterapiju, problematiku školskih knjižnica i korištenje društvenih medija.

Oyeronkina ljubav prema komunikaciji s djecom potakla ju je na pisanje priča za djecu i mlade koje tek trebaju biti službeno objavljene.

Poticanje pažnje i mentalne ravnoteže u funkciji integriranog pristupa za učenike s poremećajem pažnje na primjeru radionice financijske pismenosti

Patricija Husajina

OŠ Tomaša Goričanca, Mala Subotica / Tomaš Goričanec Primary School, Mala Subotica

patricija.granatir@gmail.com

Sažetak

U izlaganju će biti predstavljene tehnike opuštanja i pripreme tijela za stresne situacije, Brain Gym i mindfulness, koje za cilj imaju pomaganje i usmjeravanje učenika s posebnim naglaskom na učenike s poremećajem pažnje. Bit će opisan primjer rada s učenicima na radionici financijske pismenosti Tjedan novca, provedenoj s učenicima sedmog razreda OŠ Tomaša Goričanca u Maloj Subotici. Učenik s poremećajem pažnje aktivno je sudjelovao u radu na radionici. Učenici s ADHD-om često se suočavaju s izazovom reguliranja pažnje i prekomjerne hiperaktivnosti. Vježbe potpune svjesnosti (mindfulness) mogu im pomoći da postanu svjesni i prihvate trenutačne misli, osjećaje i senzacije bez osuđivanja ili reagiranja na njih. To može pridonijeti smanjenju prekomjerne aktivnosti uma i pomoći učenicima da se usredotoče na sadašnji trenutak, odnosno na zadatak koji je pred njima. Vježbe ujedno pomažu pri kontroliranju stresa i anksioznosti. Križni pokreti Brain Gym dio su programa Brain Gym, koji obuhvaća vježbe i aktivnosti za poboljšanje neurološke integracije, koordinacije i koncentracije. Radionica je trajala ukupno sedam sati i integrirala je predmete poput tjelesnog odgoja, hrvatskog jezika, matematike i informatike. Učenici su, organizirani u grupe, sudjelovali u različitim tjelesnim aktivnostima kao što su vježbe disanja, položaj lotosa i križni pokreti. Objasnjeni su pojmovi iz područja financijske pismenosti, a rezultati su obrađeni i predstavljeni u obliku tablica izrađenih u programu MS Excel. U integraciji učenika s poremećajem pažnje korištena su nastavna pomagala posebno prilagođena za korištenje učenicima s poremećajem pažnje: strip i redosljed događaja, vježba kvačilo i afirmacijske poruke na ploči. Navedeni primjer dobre prakse može poslužiti široj stručnoj javnosti u osmišljavanju i provođenju programa za učenike s poremećajem pažnje.

Ključne riječi: Brain Gym, mindfulness, integracija učenika s poremećajem pažnje, poticanje pažnje, radionice financijske pismenosti, školska knjižnica

Životopis

Patricija Husajina, magistra informatike i knjižničarstva, knjižničarka je u OŠ Tomaša Goričanca u Maloj Subotici. Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 2016. godine diplomirala je bibliotekarstvo, a pedagoško-psihološku i didaktičko-metodičku izobrazbu završava 2014. godine na Fakultetu za odgojne i obrazovne djelatnosti Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku. Godine 2013. završava Fakultet organizacije i informatike, smjer Organizacija poslovnih sustava. Redovito se usavršava na svim razinama, autorica je stručnih radova te izlaže na stručnim skupovima knjižničara. Osim stručnog rada u knjižnici njezin angažman obuhvaća različite projekte i aktivnosti u školi, poput Mjeseca

hrvatske knjige, Tjedna novca, Dana dječje knjige i dr. Organizira književne susrete te provodi različite radionice u razrednoj nastavi i Dječjem vrtiću Potočnica. Sudjeluje u radu Povjerenstva Čitanjem do zvijezda te pomaže u realizaciji aktivnosti projekata Erasmus+ koji se provode u školi. Potaknula je međuknjižničnu suradnju sa susjednim školama u županiji te pokrenula niz projekata poput Sreća je u knjigama, Moja prva bajka i Kad se male ruke slože. Tijekom ograničenja uzrokovanih pandemijom COVID-19 pokrenula je virtualnu knjižnicu kako bi osigurala vidljivost školske knjižnice tijekom razdoblja nastave na daljinu. Osnovala je Knjigonjušku – lektoblog koji sadržava učeničke osvrte na pročitana književna djela. Svojim radom i inovativnim pristupom doprinosi razvoju i promociji kulture i čitanja među učenicima njegujući integrirajući pristup za učenike s teškoćama.

Stimulating attention and mental balance by using integrated approach for pupils with attention deficit disorder on the example of financial literacy workshop

Abstract

The presentation will examine Brain Gym and mindfulness, relaxation techniques and body preparations for stressful situations intended for assisting and directing pupils with a special emphasis on pupils with attention deficit disorder. An example of working with pupils at the Money Week financial literacy workshop, conducted with the 7th-grade pupils of the Tomaš Goričanec Primary School in Mala Subotica, will be described. A pupil with attention deficit disorder actively participated in the workshop. Pupils with ADHD often find focus control and excessive hyperactivity challenging. Mindfulness exercises can help them become aware and accept current thoughts, feelings, and sensations without judging or responding to them. This can help pupils to calm an overactive mind and to focus on the present moment, that is, on the task in front of them. The exercises also help to control stress and anxiety. The Brain Gym cross movement exercises are part of the Brain Gym programme, which consists of exercises and activities aimed to improve neurological integration, coordination, and concentration. The workshop lasted a total of seven hours and combined subjects such as physical education, Croatian language, maths, and computing. The pupils, organised into groups, participated in various physical activities such as breathing exercises, lotus position, and cross movement. The terminology related to financial literacy was explained, and the results were processed and presented in the MS Excel tables. Teaching aids specially adapted for use by pupils with attention deficit disorders were utilised

to integrate the pupil with attention deficit disorder: comic book and sequence of events, grip exercise, and affirmative messages on the board. This example of good practice can assist the wider professional community in designing and implementing programmes for pupils with attention deficit disorders.

Keywords: Brain Gym, mindfulness, integration of pupils with attention deficit disorder, attention stimulation, financial literacy workshops, school library

Biography

Patricija Husajina, a master of information technology and library science, is a librarian at Tomaš Goričanec Primary School in Mala Subotica. She graduated in library science from the University of Zagreb Faculty of Humanities and Social Sciences in 2016, and in 2014 she completed the pedagogical-psychological and didactic-methodical studies at the Faculty of Education, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek. In 2013 she graduated in organisation of business systems from the Faculty of Organisation and Informatics. She regularly improves her skills at all levels, she publishes professional papers and is a presenter at professional library science conferences. In addition to her professional work in the library, her engagement includes various projects and activities at the School, such as the Month of the Croatian Book, Money Week, Children's Book Day, etc. She organises literary meetings and conducts various workshops within the lessons and at the Potočnica Kindergarten. She participates in the work of the Čitanjem do zvijezda (Engl. To the Stars Through Reading) Committee and assists in the implementation of the activities of the Erasmus+ projects carried out at the School. She has encouraged interlibrary cooperation with neighbouring schools in the county and launched a series of projects such as Happiness is in the Books, My First Fairy Tale and When Little Hands Get Together. During the restrictions caused by the COVID-19 pandemic, she launched a virtual library to ensure the visibility of the School library during the distance learning period. She founded Knjigonjuška – a literary blog containing pupil reviews of literary works. Through her work and innovative approach, she contributes to the development and promotion of culture and reading among pupils by nurturing an integrated approach for pupils with difficulties.

Svladavanje izazova čitanja: kako naše Vježbe čitanja pomažu i djeci s ADHD-om

Tijana Živko

Gradska knjižnica i čitaonica Pula / Pula City Library and Reading Room

tijana.zivko@gkc-pula.hr

Sažetak

Čitanje može biti izazovno i za djecu bez teškoća, ali za onu s ADHD-om i teškoćama čitanja to može biti posebno frustrirajuće iskustvo. Djeca s ADHD-om često se suočavaju s različitim izazovima u procesu čitanja, poput problema s pažnjom, koncentracijom i pamćenjem. Od 2018. godine na Odjelu za djecu i mlade Gradske knjižnice i čitaonice Pula provodi se radionica pod nazivom Vježbe čitanja, namijenjena učenicima prvog i drugog razreda osnovne škole. Radionice su osmišljene kao kombinacija jezičnih igara, vježbi pažnje i pamćenja te vođenog čitanja uz vježbe razumijevanja pročitano. Na radionici se koristi kvalitetna stručna literatura iz područja razvoja govora, jezika i izražavanja. Djeca tako razvijaju svoje govorne i jezične sposobnosti, a ujedno se pripremaju i za samostalno čitanje. Vježbe pažnje i pamćenja, koje se provode na radionicama, korisne su djeci s ADHD-om i pomažu im u razvoju vještina čitanja, poboljšanju pažnje i povećanju samopouzdanja, a vođeno čitanje s vježbama razumijevanja pročitano također može pomoći u smanjenju teškoća čitanja. Cilj je djeci pružiti potpunu podršku na putu svladavanja čitanja.

U izlaganju će biti predstavljeno nekoliko primjera vježbi i aktivnosti koje se mogu primijeniti kod kuće ili u školi s ciljem razvijanja samopouzdanja u čitanju. Kvalitetna stručna literatura iz područja razvoja govora, jezika i izražavanja, koja se koristi na radionicama, također roditeljima i skrbnicima pruža vrijedne smjernice kako bi podržali djecu u svladavanju izazova čitanja.

Ključne riječi: ADHD, čitalačke vještine, radionice, tehnike čitanja, vježbe čitanja

Životopis

Tijana Živko završila je studij hrvatskog jezika i književnosti na Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli te izvanredni studij bibliotekarstva na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Od 2017. godine zaposlena je u Gradskoj knjižnici i čitaonici Pula na različitim odjelima, a trenutačno radi na Odjelu za djecu i mlade. Sudjeluje u realizaciji brojnih projekata, provodi radionice i programe namijenjene djeci i mladima te vodi čitateljski klub Sretna knjiga za djecu od 5. do 8. razreda osnovne škole. Članica je Društva bibliotekara Istre.

Coping with reading difficulties: How our Reading Exercises help children with ADHD

Abstract

Reading can be challenging even for children without difficulties, but for those with ADHD and reading difficulties it can be a particularly frustrating experience. Children with ADHD often encounter different challenges in the reading process, such as problems with attention, concentration, and memory. Since 2018, a workshop titled Reading Exercises has been held at the Department for Children and Youth of the Pula City Library and Reading Room. The workshops are intended for pupils of first and second grades of primary school and are designed as a combination of language games, attention and memory exercises, and guided reading with comprehension exercises. The workshop uses quality professional literature in the field of speech, language, and expression development. Children thus develop their speech and language skills and also prepare for independent reading. The attention and memory exercises conducted at the workshops are useful to children with ADHD and help them to develop reading skills, improve attention, and increase confidence, while guided reading with reading comprehension exercises can also help reduce reading difficulties. The goal is to give children full support on their way to overcome reading. This presentation will present several examples of exercises and activities that can be applied at home or at school in order to develop self-confidence in reading. Quality professional literature in the field of speech, language, and expression development used at the workshops also provides parents and caregivers with valuable guidance in supporting children in overcoming reading challenges.

Keywords: ADHD, reading skills, workshops, reading techniques, reading exercises

Biography

Tijana Živko completed studies in the Croatian language and literature from the Juraj Dobrila University of Pula and library studies from the University of Zagreb Faculty of Humanities and Social Sciences. Since 2017, she has been employed at the Pula City Library and Reading Room in various departments and is currently working at the Department for Children and Youth. She participates in the implementation of numerous projects, conducts workshops and programmes for children and youth, and runs the Happy Book book club for children from the fifth to eight grades of primary school. She is a member of the Librarian Association of Istria.

Poticanje čitanja u učenika s poremećajem pozornosti s hiperaktivnošću (ADHD-om) u inkluzivnom odgoju i obrazovanju u školskoj knjižnici

Gordana Gregurović Petrović

OŠ Augusta Cesarca, Krapina / August Cesarec Primary School, Krapina
gordana.gregurovic@gmail.com

Renata Cesarec-Topolovec

OŠ Augusta Cesarca, Krapina / August Cesarec Primary School, Krapina
renata.cesarec@gmail.com

Sažetak

Školska knjižnica usmjerena je na unapređenje odgojno-obrazovnog rada škole pružajući svim učenicima mogućnost za razvoj vještina čitanja. Promicanjem čitalačke pismenosti potiče se razvoj kognitivnih, praktičnih i socijalnih kompetencija učenika, što će biti potkrijepljeno prikazom dugogodišnjeg rada ostvarenog s ciljem učenja i osobnog razvoja učenika s teškoćama učenja i čitanja. Suradnjom stručnih suradnica škole – knjižničarke i edukacijske rehabilitatorice – u planiranju odgojno-obrazovnog rada s učenicima s ADHD-om primijenjene su različite strategije čitanja i učenja. Većina učenika ima specifične teškoće učenja na području slušanja, govorenja, čitanja, pisanja, računanja, kao i na drugim razvojnim područjima.

Odabirom edukacijsko-rehabilitacijskih postupaka nastojalo se razvijati čitalačke, socijalne i komunikacijske kompetencije učenika, pri čemu su se u obzir uzimale njihove teškoće učenja te poteškoće s održavanjem pažnje i kontrolom impulzivnosti. U radu su korištene kognitivne strategije učenja i postupci koji potiču različite aspekte njihova razvoja. Uz čitanje s razumijevanjem i iz užitka omogućeno im je i stjecanje znanja, kritičkog mišljenja i stvaralačkog iskustva. Raznovrsne strategije učenja i poučavanja, pristup izvorima znanja u tiskanom i digitalnom obliku i dodatnoj građi za čitanje te uvođenje informacijsko-komunikacijske tehnologije pozitivno je utjecalo na njihovu motivaciju, postignuća i interakciju s vršnjacima. Sadržaje su usvajali različitim specifičnim kognitivnim strategijama čitanja i učenja prije, tijekom i nakon čitanja određenog teksta. U radu su korišteni različiti edukacijsko-rehabilitacijski postupci: vježbe za poticanje čitanja iz programa Brain Gym, asistivna tehnologija, vježbe pažnje i koncentracije, poticanje praktičnih kompetencija, perceptivno-motoričkog razvoja, osobnog i socijalnog razvoja te razvoja samoprovjere.

Primjenom vršnjačkog vrednovanja učenike se poticalo na preuzimanje odgovornosti za vlastito učenje. Iskustvenim učenjem u školskoj knjižnici učenici su poticali na preuzimanje odgovornosti za svoje čitanje, učenje i ponašanje. Školska knjižnica time je postala mjesto pružanja pomoći i podrške u stjecanju znanja i vještina potrebnih za inkluzivno obrazovanje, društvenu uključenost i osobni razvoj te ujedno ostvarila ulogu u poučavanju i učenju za sve.

Ključne riječi: inkluzivni odgoj i obrazovanje, razvoj vještina čitanja, strategije učenja i poučavanja, školska knjižnica, učenici s ADHD-om

Životopis

Gordana Gregurović Petrović završila je 2003. godine studij novinarstva na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu i dodiplomski studij bibliotekarstva na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Studij dizajna završila je 1994. na Tekstilno-tehnološkom fakultetu u Zagrebu. Na radnom mjestu stručne suradnice školske knjižničarke radi od 2001. godine, a u OŠ Augusta Cesarca u Krapini od 2006. godine. Kontinuirano se obrazuje i stručno usavršava te je 2023. godine stekla zvanje savjetnika. U ostvarivanju ciljeva odgojno-obrazovne djelatnosti aktivno sudjeluje u unapređenju rada škole poticanjem uvođenja i primjene suvremenih metoda i oblika učenja i poučavanja. U cilju promicanja inkluzivnog odgoja i obrazovanja u suradnji sa školskom edukacijskom rehabilitatoricom osmišljava, priprema i provodi radionice za učenike s teškoćama, a veliku pozornost posvećuje i poticanju razvoja darovitosti. Nagradu Ministarstva znanosti i obrazovanja za najbolje odgojno-obrazovne djelatnike primila je 2022. godine. Redovito sudjeluje u radu stručnih tijela škole te izlaže na stručnim skupovima u organizaciji različitih ustanova na regionalnoj i državnoj razini.

Renata Cesarec-Topolovec diplomirala je 1989. godine na zajedničkom studiju Fakulteta za defektologiju i Filozofskog fakulteta u Zagrebu Pedagogijske znanosti te stekla zvanje diplomirani defektolog – nastavnik razredne nastave. Od 1989. godine radi u osnovnim školama na poslovima i zadacima stručne suradnice, a od 1993. godine zaposlena je u OŠ Augusta Cesarca u Krapini. U radu posvećuje veliku pozornost promicanju inkluzivnog odgoja i obrazovanja provedbom radionica i projekata s roditeljima, učiteljima te surađuje sa stručnim suradnicama škole, pedagoginjom i knjižničarkom. Iz područja preventivnih programa objavila je više stručnih članaka. Mentorica je studentima Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta u obavljanju prakse, kao i pripravnicima za polaganje stručnog ispita. Od 2008. do 2022. bila je voditeljica

Županijskog stručnog vijeća stručnih suradnika edukacijsko-rehabilitacijskog profila. Sudjeluje u različitim projektima i izlaže na stručnim skupovima regionalne i državne razine s ciljem promicanja inkluzije.

Encouraging reading in pupils with attention deficit / hyperactivity disorder (ADHD) in inclusive education in school library

Abstract

The school library is aimed at improving the educational work of the school by providing all pupils with the opportunity to develop reading skills. The development of pupils' cognitive, practical, and social competences is stimulated by the promotion of reading literacy, which will be supported by this presentation of a long-term work aimed at teaching and personal development of the pupils with learning and reading difficulties. Through the collaboration of the School expert associates, the librarian and educational rehabilitator, various reading and studying strategies were applied in the planning of educational work with the pupils with ADHD. Most pupils have specific learning difficulties in the field of listening, speaking, reading, writing, maths, as well as in other developmental areas.

Educational-rehabilitative methods were chosen with the aim to develop the pupils' reading, social and communication competences, taking into account their learning difficulties and difficulties with maintaining focus and impulse control. The associates utilised cognitive learning strategies and procedures that support different aspects of the pupils' development. In addition to reading with understanding and for pleasure, the pupils were empowered to acquire knowledge, critical thinking, and creative experience. Various learning and teaching strategies, access to printed and digital knowledge sources, additional reading materials, as well as the introduction of information and communication technologies had a positive impact on the pupils' motivation, achievements, and peer interaction. They obtained information using various specific cognitive reading and learning strategies before, during, and after reading a specific text. Different educational and rehabilitation methods were used: Brian Gym exercises for encouraging reading, assistive technology, attention and concentration exercises, encouraging practical competences, perceptual motor development, personal and social development, and self-regulation development.

By applying peer review, the pupils were encouraged to take responsibility for their own learning. Through experience learning in the School library, the pupils

were encouraged to take responsibility for their reading, learning, and behaviour. The School library thus became a place offering help and support in acquiring the knowledge and skills needed for inclusive education, social inclusion, and personal development, and it also played a role in providing teaching and learning for everyone.

Keywords: inclusive education, reading skills development, learning and teaching strategies, school library, pupils with ADHD

Biography

Gordana Gregurović Petrović graduated in 2003 from the University of Zagreb Faculty of Political Sciences and from the University of Zagreb Faculty of Humanities and Social Sciences. She completed a study programme in design from the University of Zagreb Faculty of Textile Technology in 1994. She has worked as a school librarian expert associate since 2001 and at the August Cesarec Primary School in Krapina since 2006. She has continuously completed educations and training, and in 2023 she obtained the title of advisor. Concerning the achievement of educational mission, she actively participates in improving the School's work by encouraging the introduction and application of modern learning and teaching methods and forms. In order to promote inclusive education, she, in collaboration with the School's educational rehabilitator, designs, prepares, and implements workshops for pupils with difficulties, and she also pays great attention to the encouragement of talent development. She was awarded the Ministry of Science and Education award for the best educators in 2022. She regularly participates in the work of the School's professional bodies and presents at professional meetings organised by various institutions at the regional and national level.

Renata Cesarec-Topolovec completed a joint study programme of Pedagogy Sciences of the Faculty of Defectology and the Faculty of Humanities and Social Sciences in Zagreb in 1989 and obtained the title of a graduate defectologist – teacher of classroom teaching.

From 1989 she has worked in primary schools on expert associate positions and tasks, and since 1993 she has been employed at the August Cesarec Primary School in Krapina. In her work she pays great attention to the promotion of inclusive education by conducting workshops and projects with parents and teachers, and cooperates with expert associates of the School, the pedagogue and the librarian. In the area of preventive programmes, she published several professional articles. She has mentored student trainees of the Faculty of Education and Rehabilitation Sciences as well as interns who are taking the

professional exam. From 2008 to 2022 she was the head of the County Expert Council of expert associates in the field of education and rehabilitation. She participates in various projects and presents at regional and national professional conferences with the aim of promoting inclusion.

Knjižnica za sve – suradnja s Centrom za odgoj i obrazovanje Dubrava

Alisa Šehić

Centar za odgoj i obrazovanje Dubrava / Dubrava Educational Centre
alisa.sehic@centardubrava.hr

Nikolina Štrbac

Knjižnice grada Zagreba – Knjižnica Staglišće / Zagreb City Libraries – Staglišće Library
nikolina.strbac@kgz.hr

Maja Zubčić Peleski

Knjižnice grada Zagreba – Knjižnica Staglišće / Zagreb City Libraries – Staglišće Library
maja.zubcic@kgz.hr

Sažetak

Knjižnica Staglišće započela je u siječnju 2023. godine suradnju s Centrom za odgoj i obrazovanje Dubrava, ustanovom za školovanje i rehabilitaciju djece s teškoćama u razvoju. Kontinuirana aktivnost koja od tada traje obuhvaća redovite grupne dolaske korisnika Centra u knjižnicu, pri čemu se u različitim tematskim radionicama upoznaju s knjižničnim fondom i uslugama koje knjižnica nudi. Svaka dva tjedna, četvrtkom u 15 sati, desetak mladih korisnika Centra, zajedno sa svojim odgajateljima, sudjeluje u programu Knjižnica za sve, posebno osmišljenom za njih.

Ciklus provedenih događanja sastavni je dio projekta Knjižnica širom otvorenih vrata, koji se u Knjižnicama grada Zagreba uspješno provodi već dugi niz godina. Na dosadašnjim susretima obrađene su različite teme, poput stripa, glazbenih biografija, poezije u proljeće, referentne zbirke, putovanja i ljubavi te je razgledano više različitih izložbi postavljenih u prostoru knjižnice. Budući da nekoliko korisnika iz grupe, uz ostale dijagnoze, ima i poremećaj pozornosti s hiperaktivnošću – ADHD, posjeti knjižnici i sudjelovanje na radionicama pomažu

im u razvoju koncentracije i fokusa, provedbom aktivnosti poput čitanja ili rješavanja zadataka u ugodnoj atmosferi u kojoj se potiče učenje i rast. Boravak u knjižnici doprinosi socijalizaciji djece s teškoćama u razvoju i potiče njihovu radoznalost i kreativnost, a posebno sudjelovanje u aktivnostima koje su prilagođene njihovim interesima i sposobnostima.

Želja nam je izlaganjem prikazati primjer dobre prakse, tj. suradnju knjižničarske i edukacijsko-rehabilitacijske struke koja, osim socijalizacije i uključivanja djece s teškoćama u razvoju u svakodnevne aktivnosti te razvijanja vještina čitanja i pismenosti, također senzibilizira zajednicu za potrebe osoba s poremećajem pozornosti i promovira njihova prava.

Ključne riječi: knjižnica u zajednici, osobe s poremećajem pozornosti s hiperaktivnošću, senzibilizacija javnosti za prava osoba s deficitom pažnje, teškoće čitanja

Životopis

Alisa Šehić magistra je socijalne politike. Od siječnja 2023. godine radi kao odgajatelj u Centru za odgoj i obrazovanje Dubrava, a taj posao, između ostaloga, obuhvaća razvijanje pozitivnih interesa i navika, poticanje motoričkog, kognitivnog i likovnog razvoja, pružanje stručne pomoći u učenju i razvoju navika učenja, motiviranje za sudjelovanje u aktivnosti slobodnog vremena, praćenje i evaluaciju programa rada, pratnju na kulturnim događanjima, sudjelovanje u kulturnoj i javnoj djelatnosti Centra i dr. U Centru je zaposlena od 2019. kada je kao socijalna radnica vodila informativne razgovore s roditeljima i potencijalnim korisnicima, pomagala korisnicima pri adaptaciji u domu, pratila razdoblje adaptacije korisnika, zadovoljavala svakodnevne potrebe korisnika, provodila savjetodavni rad i pružala podršku korisnicima i njihovim obiteljima, sudjelovala u radu stručnih tijela Centra, vodila propisanu dokumentaciju te razvijala i širila izvaninstitucijske usluge, a dio tih poslova radi i danas. Stručno se osposobljavala u Gradskom uredu za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom te je nakon toga radila u Centru za socijalnu skrb Zagreb. Redovito se educira i usavršava u području socijalne skrbi i odgoja.

Nikolina Štrbac profesorica je sociologije i diplomirana knjižničarka. U Knjižnicama grada Zagreba radi od 2002. godine na različitim odjelima, najprije u Knjižnici Tina Ujevića, a posljednje dvije godine kao informator na Odjelu za odrasle u Knjižnici Staglišće. Među brojnim područjima stručnog interesa povezanim s radom narodnih knjižnica najviše je veseli osmišljavanje knjižničnih usluga za posebne skupine korisnika, organiziranje susreta i

predstavljanja knjiga te razvijanje suradnji s ustanovama iz lokalne zajednice. Također, zanima je prisutnost knjižnica na društvenim mrežama, čime se povećava vidljivost knjižnica i dopire do većeg broja potencijalnih korisnika. Aktivna je članica regionalnog i nacionalnog knjižničarskog društva i kontinuirano usvaja nova znanja i vještine na brojnim radionicama, webinarima i stručnim skupovima te praćenjem stručne literature.

Maja Zubčić Peleski profesorica je socijalne pedagogije i magistra bibliotekarstva. U Knjižnicama grada Zagreba zaposlena je od 2017. godine, najprije u Informativno-posudbenom odjelu Odjela za odrasle Gradske knjižnice, a trenutačno kao informator na Odjelu za djecu i mladež Knjižnice Staglišće. Polje njezina interesa obuhvaća djecu i mlade te društvenu važnost knjižnica u lokalnoj zajednici. Kako knjižnične usluge približiti mladima, povećati prepoznatljivost knjižnica u društvu, istražiti koje su to današnje potrebe zajednice te knjižnica izvan zidova samo su neka od pitanja koja je zanimaju.

Library for All – collaboration with Dubrava Educational Centre

Abstract

The Staglišće Library started collaborating with the Dubrava Educational Centre, an institution for education and rehabilitation of children with developmental difficulties, in January 2023. A continuous activity that has been carried out since then includes regular group visits of the users of the Centre to the library, where they are introduced to the library materials and services through various thematic workshops. Every two weeks, on Thursdays at 3 pm, around ten young users of the Centre, together with their educators, participate in the Library for All programme, specifically designed for them.

The series of the conducted events is an integral part of the Library Doors Wide Open project, which has been successfully implemented in the Zagreb City Libraries for a number of years. During these visits various themes have been discussed, such as comic books, music biographies, poetry in springtime, reference collections, travel, and love, and a number of different exhibitions in the library spaces have been viewed. Since several users from the group, in addition to other diagnoses, have an attention deficit/hyperactivity disorder – ADHD, the visits to the library and participation in the workshops help them to develop concentration and focus, by carrying out activities such as reading or solving problems in a pleasant environment that encourages learning and growth. Being in the library, and especially participating in the activities adapted to their interests and abilities, contributes to the socialisation of

children with developmental difficulties and encourages their curiosity and creativity.

Our aim is to present an example of good practice, i.e., the collaboration between the librarian and educational rehabilitation professions, which, in addition to the socialisation and inclusion of children with developmental difficulties in everyday activities and the development of their reading and literacy skills, also sensitises the community to the needs of persons with attention deficit disorders and promotes their rights.

Keywords: library in the community, persons with attention deficit/hyperactivity disorder, public awareness to the rights of persons with attention deficit disorder, reading difficulties

Biography

Alisa Sehić holds a master's degree in social policy. Since January 2023, she has been working as an educator at the Dubrava Educational Centre, which includes, among other things, developing positive interests and habits, stimulating motor, cognitive, and artistic development, providing professional assistance in learning and developing learning habits, motivating participation in leisure activities, monitoring and evaluation of work agendas, accompanying at cultural events, participating in the cultural and public activities of the Centre, etc. She has been employed at the Centre since 2019 when, as a social worker, she conducted informative interviews with parents and potential beneficiaries, assisted residents with adapting to the dorm, monitored the residents adaptation period, met the daily needs of the residents, carried out advisory work and provided support to the residents and their families, participated in the work of the Centre's professional bodies, maintained the documentation and records, and developed and expanded extra-institutional services, and some of these tasks she still does to this day. She was trained at the City Office for Social Protection and People with Disabilities and then worked at the Zagreb Social Welfare Centre. She regularly educates and trains herself in the field of social welfare and education.

Nikolina Štrbac is a professor of sociology and a graduate librarian. She has been working in various units of the Zagreb City Libraries since 2002, first in the Tin Ujević Library, and for the last two years as an adult services librarian at the Department for Adults of the Staglišće Library. Among the many areas of professional interest related to the work of public libraries, she delights the most in designing library services for special groups of users, organising meetings and book presentations, and developing cooperation with local community institutions. She is also interested in the presence of libraries on

social networks, which increases the visibility of libraries and reaches more of the potential users. She is an active member of the regional and national library societies and continuously acquires new knowledge and skills at numerous workshops, webinars, professional meetings, and by following professional literature.

Maja Zubčić Peleski is a professor of social pedagogy and master of library science. She has been employed at the Zagreb City Libraries since 2017, first at the Information and Circulation Department for Adults of the City Library, and then as a children services librarian at the Department for Children and Youth of the Staglišće Library. Her field of interest covers children and youth and the social importance of libraries in the local community. How to bring library services closer to the youth, raise the profile of libraries in society, explore what today's community needs are, and the concept of the library outside its walls are just some of the questions she is interested in.

Financijski i donacijama podržali:

Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske
Filozofski fakultet Osijek
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Hrvatski telekom

ISBN 978-953-8176-25-8